

Terugblik netwerkbijeenkomst Cultuursensitieve Zorg en Dementie

Op woensdag 13 oktober heeft er weer een bijeenkomst van het netwerk cultuursensitieve zorg en dementie plaatsgevonden. Naar aanleiding van de vorige bijeenkomst hebben we ditmaal een verdiepende sessie georganiseerd met als centraal thema 'Persoonsgericht en cultuursensitief: verschillen, overeenkomsten en aanvullingen'. Het doel van deze bijeenkomst was om in kaart te brengen hoe persoonsgerichte zorg en cultuursensitieve zorg eruit ziet, wat het inhoudt, hoe zich dit uit in de praktijk en wat ervoor nodig is. We zijn gestart met een presentatie van Bernadette Willemse die ons heeft meegenomen in persoonsgerichte zorg en voorbeelden uit de praktijk vanuit 'De Reigershoeve'. Daarna heeft Gözde Duran uitleg gegeven over cultuursensitieve zorg en noodzakelijke stappen die gezet moeten worden om cultuursensitieve zorg uit te voeren. We delen de presentaties van beide sprekers graag in dit document.

We hebben de deelnemers voor en na de presentaties twee vragen gesteld. De eerste vraag was: **"Cultuursensitieve zorg en persoonsgerichte zorg zijn twee verschillende concepten"**.

De tweede vraag was:

"Ik vind dat persoonsgerichte zorg ruimte biedt voor cultuursensitieve elementen".

De resultaten op deze antwoorden vind je op de volgende pagina.

Tijdens de volgende bijeenkomst presenteren we graag over de input die we tijdens deze bijeenkomst hebben opgehaald en delen we de inzichten!

Save the date: 9 februari 2022

De volgende netwerkbijeenkomst zal plaatsvinden op woensdag 9 februari 2022 van 09.30 – 11.00 uur, via Microsoft Teams. Een gedetailleerd programma en de uitnodiging zullen spoedig volgen. Heb jij een interessant verhaal dat je met het netwerk wilt delen of casuïstiek die je wilt bespreken? Dan kun je contact opnemen met Gözde Duran om de mogelijkheden te bespreken:

G.Duran@windesheim.nl.

Vragen en resultaten voor de presentaties:

---

1. Start: Cultuursensitieve zorg en persoonsgerichte zorg zijn twee verschillende concepten.

[Meer details](#)

● Eens	22
● Oneens	16

1. Start: Ik vind dat persoonsgerichte zorg ruimte biedt voor cultuursensitieve elementen:

[Meer details](#)

● Eens	36
● Oneens	2

Vragen en resultaten na de presentaties:

1. Cultuursensitieve zorg en persoonsgerichte zorg zijn twee verschillende concepten

[Meer details](#)

● Eens	13
● Oneens	11

1. Ik vind dat persoonsgerichte zorg ruimte biedt voor cultuursensitieve elementen

[Meer details](#)

● Eens	24
● Oneens	0

Buitengewone zorg voor mensen met dementie

Reigershoeve

Persoonsgerichte zorg

Netwerkbijeenkomst Diversiteit en zorg voor ouderen

Dr. Bernadette Willemse, bestuurder Stichting Reigershoeve
Oktober 2021

Overzicht

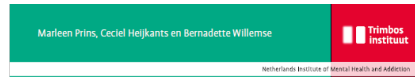
- Even voorstellen
- Wat is persoonsgerichte zorg?
- Persoonsgerichte zorg en de visie van de Reigershoeve
- Voorbeelden uit de dagelijkse praktijk

De Reigershoeve

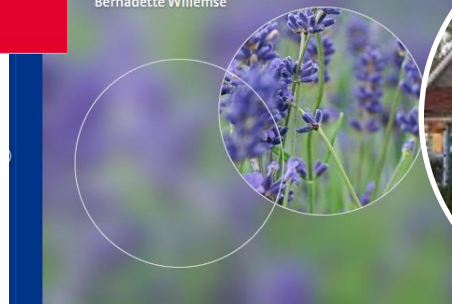
Theorie in de praktijk gebracht

Working conditions and person-centredness of the dementia care workforce

Impact on quality of care, staff and resident well-being

Bernadette Willemse

In een notendop

- Volledig alternatief voor het verpleeghuis maar zoals thuis
- 8 jaar geleden geopend
- 3 woningen voor 7 'ouderen'
- 1 woning voor 6 'jongeren'
- Totaal 27 bewoners
- 6 dagen p.w. dagbesteding (ca. 30 deelnemers)
- 60 medewerkers, 10 stagiaires, 75 vrijwilligers, en heel veel familie en vrienden
- Meer weten? Film 'Mooi werk'

We zorgen voor elkaar
sociale leefgemeenschap

Wat is persoonsgerichte zorg?

Waardigheid en Trots

“Bij persoonsgerichte zorg en ondersteuning is de cliënt altijd uitgangspunt. Dit om zo de bijdrage aan de kwaliteit van leven van de cliënt zo optimaal mogelijk te laten zijn. Cliënt centraal betekent dat bewoners zelf beslissen over de manier van leven, over het wat, hoe en wanneer van waardevolle ondersteuning en hulpverlening. Zorg die de gezondheid, eigenwaarde en autonomie van mensen maximaal bevordert.”

Persoonsgerichte zorg

- V** Waarde (**V**alue) toekennen aan mensen
- I** Individueel zorg bieden
- P** Het **P**erspectief van iemand met dementie
- S** Een ondersteunende **S**ociale omgeving

VIPS: Very important persons*

*Brooker & Surr, 2005

RETHINKING AGEING

DEMENTIA
RECONSIDERED
the person comes first

TOM KITWOOD

Ervaringen

De bonte avond: Mijn moeder was door de verzorgenden gevraagd om mee te doen met 2 optredens en ze vond het geweldig. Had het dagen erna nog over.

Dat je weet, dat ze in goede handen is, dat er naar haar omgekeken wordt en niet alleen als er wat aan de hand is!

Kwaliteitskader verpleeghuiszorg

- Erkenning dat persoonsgerichte zorg in de relatie plaatsvindt:

“Persoonsgerichte zorg en ondersteuning vindt plaats binnen een relatie tussen cliënt en zijn naasten, zorgverleners en zorgorganisatie. De kwaliteit van deze relaties bepaalt mede de kwaliteit van zorg en draagt aldus bij aan de kwaliteit van leven van de cliënt.”

- Erkenning voor opgave zorgverlener:

“Vraagt van organisaties betrokkenheid en deskundigheid om zorgverleners te ondersteunen bij het verstaan van de cliënt. Hiertoe heeft de zorgverlener een stimulerende en veilige werkomgeving.”

Behoeften

Persoon met **DEMENTIE**

PERSOON met dementie

Ervaringen

De activiteiten die worden georganiseerd zijn zo waardevol. Tijdens de avond 4 daagse zag ik mijn moeder zo genieten. Mijn moeder houdt van een dolletje en muziek. Mooi om te zien dat er ook tijd gemaakt wordt voor ontspanning en plezier en de mensen laten zijn, wie ze zijn. De ziekte dementie krijgt hier niet veel ruimte. De mens achter de ziekte is belangrijk en wordt gezien.

Functioneren persoon met dementie

Hersenschade

Persoonlijkheid

Levensloop

Gezondheid en
lichamelijke conditie

Sociale omgeving

Fysieke omgeving

Visie Reigershoeve

- Een gevoel van thuis ervaren
- Zonder vrijheid geen leven!
- Een zinvolle dag
- In de maatschappij
- Ja, tenzij...
- Deskundige verzorging gericht op behoeften

Ervaringen

Janny brengt leven in de brouwerij en af en toe ook schrik, als zij bijv, steentjes opeet die op de aarde van een kamerplant bleken te liggen. Ze probeert ze doormidden te bijten en slikt ze door. Dan wordt er een reddingsactie op touw gezet. Zelfs de andere bewoners (het woord patiënt blijkt taboe te zijn) zijn onder de indruk. Ze moeten Janny nog leren kennen. Dat Janny liefst alle apparatuur uitschakelt en demonteert, is daar niet een groot probleem. Er is zoveel personeel en altijd wel iemand die het in de smiezen heeft. Op haar eigen manier heeft ze privacy, dus het vrij ingewikkelde lampje boven de wastafel moest het ontgelden. En ... wat denk je? Ik leg het lampje, de vele stukjes van het lampje, op de keukentafel. Men kijkt er met verbazing naar. Wat was het? Haar lampje. Ze krijgt alleen maar lof en complimenten. Wat is ze toch knap, wat een intelligente en handige vrouw. Maar hoe moeten we het weer in elkaar zetten? Zullen we het Janny vragen? Ja , ze is er echt op haar plek, het is echt een gekkenhuis. Excuses voor het woord, maar ik ken geen beter woord.

Hartelijk dank voor
jullie aandacht!

Bernadette Willemse
b.willemse@reigershoeve.nl
0251-207027

Cultuursensitieve zorg

Gözde Duran
Lectoraat Goed Leven met Dementie
Oktober 2021

Overzicht

- Wat is cultuursensitieve zorg?
- Wat is er nodig voor cultuursensitieve zorg?
- Ervaringen uit de praktijk

Cultuursensitieve zorg vs. Cultuurspecifieke zorg

- *Cultuursensitieve* zorg: alle medewerkers zijn in staat om alle cliënten (met welke achtergrond dan ook) adequaat te begeleiden en te behandelen (Trimbos Instituut & RVZ, 2000).
- *Cultuurspecifieke* zorg: Zorg voor een individu of groep die voldoet aan de specifieke waarden en leefstijl van een individu, familie of groep. De zorg is vraaggericht met extra aandacht voor de cultuurspecifieke behoeften van de patiënten (V&VN, 2017) en voor hun culturele identiteit (Trimbos Instituut & RVZ, 2000).

Cultuursensitieve zorg

Iemand is cultuursensitief wanneer hij/zij anders tegen een onbekende situatie kan aankijken, zonder er een (negatief) oordeel over te hebben.

Wie cultuursensitief is, weet dat zijn eigen normen en waarden niet voor iedereen gelden. Die weet dat je anders tegen een situatie aan kunt kijken en zegt niet onmiddellijk: “dat hoort niet”, of “dat kan niet” (VGN, 2013).

“Een medewerker die cultuursensitief is, begrijpt en waardeert dat mensen in verschillende culturen leven en hij maakt dat zichtbaar in zijn houding” (O&O Fonds GGZ, 2013).

Cultuursensitieve zorg

Cultuursensitieve zorg richt zich niet alleen op ‘het rekening houden met de cultuur of culturele achtergrond’. Met de term wordt verwezen naar een bredere sensitiviteit voor de mogelijke invloed van **cultuur, leefsituatie, migratiegeschiedenis, minderheidspositie en achterstanden op het leven en problemen** van de cliënt

(KIS, 2020).

Cultuursensitieve zorg

Succesfactoren (cultuur)sensitief vakmanschap (KIS):

- Ben je bewust van je eigen normen en waarden;
- Durf jezelf kwetsbaar op te stellen;
- Investeer in een vertrouwensrelatie;
- Generaliseer niet en veronderstel niets;
- Toon echte belangstelling;
- Observeer, wees nieuwsgierig en vraag door;
- Luister goed, luister respectvol;
- Wees authentiek, gebruik geen trucje;
- Weet echt aan te sluiten op de hulpvraag.

Cultuursensitieve zorg

Cultuursensitieve zorg vereist:

- Bij de generieke zorg een gevoel van urgentie;
- Het besef dat het gaat om belangrijke aanpassingen én de wil om te innoveren.

Maar dat is lastig want:

- Cultuursensitieve zorg is 'groep georiënteerd' terwijl persoonsgerichte zorg individueel is.

De 7 stappen om cultuursensitief te werken

- Awareness;
- Vermijden van assumpties;
- Leren over andere culturen;
- Bouwen van vertrouwensband;
- Overbruggen van taalbarrière;
- Cliënten uitleg geven over jouw werk/functie en procedures;
- Actief luisteren

Ervaringen uit de praktijk – Casus 1

“Mijn vader vindt enerzijds dat de ziekte door God is gegeven en dat het het lot is. ‘Mektub’, zoals dat in het Marokkaans-Arabisch heet. Dat betekent volgens de islam dat je het moet accepteren omdat dat je lot is wat je door God is voorgeschreven en hoe dan ook zal gebeuren. Als je dan zegt dat het erg is, dan ga je eigenlijk tegen de plannen van God in. En dat mag niet.”

- Verklaringsmodel van vader: anders dan het biomedisch verklaringsmodel van de professional
- Het verklaringsmodel van de professional is gebaseerd op specifieke opleiding.

Ervaringen uit de praktijk – Casus 1

De kern van cultuursensitief werken:

- De cliënt krijgt de gelegenheid om de (culturele) visie en beleving van de situatie te uiten (verklaringsmodel uit te leggen);
- Er is mogelijkheid voor een dialoog over de betekenis van de klachten in alle mogelijke visies;
- Professionals hoeven niet alle verklaringsmodellen te kennen en ermee eens te zijn;
- Maar wél aansluiting krijgen bij de belevingswereld van cliënten!

Ervaringen uit de praktijk – Casus 2

“De gebedstijden, de structuur, dat was hun houvast maar naar mate de ziekte vordert vervaagt dat ook. Dan is er niet meer de structuur van de gebedstijden, ze bidden niet meer. Ze gaan niet meer hun rituele wassing doen of vijf keer per dag bidden. Dus de dagindeling hoeft niet meer zo strikt te zijn als dat het in het begin wel was.

Maar door dat in het begin wel te doen creëer je zoveel moedwil, creëer je zoveel verbinding al met de patiënten dat je daarop kunt voortborduren. Maar als daar in het begin heel strak en heel star wordt vastgehouden aan dit zijn de richtlijnen en jij past je maar binnen dit vakje dan gaat het daar dus al mis. En daar ontstaat ook al die strijd en die verwijdering van elkaar.”

Mantelzorger

Ervaringen uit de praktijk – Casus 2

“Uiteindelijk is cultuursensitief gewoon mensgericht zijn, persoonsgericht zijn. Persoonsgerichte zorg moet passend zijn bij de wens die er op dat moment bij die bewoner of die patiënt is. Ook voor, dat heeft het traject van mijn ouders en het contact met Nederlandse mantelzorgers mij dus ook geleerd dat de verschillen zijn niet eens zo groot. Ook een Nederlandse man wil niet zomaar gewassen worden door een jonge verpleegkundige. Ook een Nederlandse vrouw vindt het niet fijn om door een wildvreemde gewassen te worden. Mensen moeten toch ook een drempel van schaamte over. “

Mantelzorger

Hoe nu verder?

We gaan in groepjes uiteen (20 minuten) om stil te staan bij de volgende vragen:

- Zijn persoonsgerichte zorg en cultuursensitieve zorg verschillende concepten?
- Hoe uiten beiden zich in jouw werk/in de praktijk?
- Wat zijn de verschillen/overeenkomsten?

